СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 133. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ПЯТНИЦЯ, 10. ЧЕРВНЯ 1949. No. 133. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JUNE 10, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свобода": BErgen {4-0807 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ЛУЇС НАКАЗУЄ ШАХТЯРАМ ВИЙТИ НА СТРАЙК

Вашингтон, 8. червня. — Щоб зменшити припаси вугілля підчас переговорів за віднову контракту, президент майнерської юнії Джан Л. Луїс наказав усім шахтярам вийти на однотижневий страйк. Страйк має обняти всі копальні, як мягкого так і твердого вугілля і має тривати один тиждень, починаючи від понеділка. У наказі до місцевих відділів сказав Луїс, що має бути застановлена вся праця, за вийімком такої, яка потрібна для охорони людського життя й власности. Під теперішню пору припаси вугілля є вищі ніж звичайно. Обчисляють, що на поверхні землі нагромадилося 70,000,000 тон мягкого вугілля, тобто на 20,000 тон більше ніж звичайно буває. Луїс є того погляду, що зменшення припасів вугілля дає йому сильніше становище у переговорах з власниками шахт. Теперішній контракт між юнією й власниками вигасає з днем 30. червня.

ПРОВІДНІ ВИХОВНИКИ НАЦІЇ ЗА ВИКЛЮЧЕННЯ КОМУНІСТІВ ВІД УЧИТЕЛЬСЬКИХ СТАНОВИЩ.

Ню Йорк. — Спеціяльна комісія Краєвого Виховного Товариства оприлюднила заяву що всі комуністи повинні бути виключені від учительських становищ. У звіті під наголовком „Американське виховання й міжнародне напруження" Комісія Виховної Політики каже, що американську молодь треба повчити про засади й політику Совєтського Союзу й Комуністичної партії в Злучених Державах, одначе самі комуністи не сміють займати учительських посад. Начерк звіту приготовила комісія під проводом президента університету Гарвард, д-ра Джеймса Б. Конанта, а в праці брали участь ще 14 інших визначних виховників, між ними ген. Двайт Д. Айзенгавер, як президент університету Колумбія та Вилйем Дж. Карр, урядовець Краєвого Товариства Виховників. Оприлюднюючи свій осуд комуністичних учителів, комісія кладе натиск на те, що тут не є нарушена в нічому академічна свобода. Навпаки, вона буде ще підтримана, бо „членство в Комуністичній партії приневолює члена повинуватися доктрині й дисципліні, яка цілковито не йде в парі з засадами свободи, на якій полягає американське виховання".

ГЕЙТС ПРИЗНАЄ, ЩО КОМУНІСТИ НАВЧАЛИ РЕВОЛЮЦІЙНОЇ ТАКТИКИ.

Ню Йорк. — Пятого дня перехресних питань, ставлених прокуратором редакторові щоденника „Дейлі Воркер" Джанові Гейтсові, як свідкові у своїй вланій справі, хоч він є обвинувачений у змові для насильного скинення американського уряду, свідок признав кількома наворотами, що справді американські комуністи навчали людей тактики, як перевести комуністичну революцію в Злучених Державах. Це признання висловив Гейтс після відчитання прокуратором важливих місць з писань Вилйема Фостера, голови Комуністичної партії, дальше Сталіна й Юджіна Денніса, секретаря партії. У цих вийімках подано точно все, про що свідчили на початку свідки уряду. Коли оборонець Сечер голосно нападав на суддю Медіну за допущення тих писань, суддя в одному місці закинув Сечерові, що він „навмисно бреше".

ЧОЛОВІ ФІЛЬМОВІ АКТОРИ НА ЛІСТІ КОМУНІСТІВ.

Вашингтон. — Голивудські фільмові зірки, такі як Фредерик Марч, Едвард Дж. Робинсон, Дороті Паркер, Доналд Оґден Стюарт, Рут МекКінні, Алфред Малц, Алва Бессі, й ін. найшлися в документах Федерального Бюра Інвестигацій на лісті членів Комуністичної партії. Цей документ наказав суддя який веде розправу проти Джудіт Коплон, обвинуваченої в шпигунстві, перечитати в суді, хоч прокуратор дуже противився тому. Коли прокуратор заявив, що це може пошкодити безпеченству держави, суддя відповів: „У такому випадкові уряд не повинен бути в суді!" Крім самих комуністів документ містить ще імена багато комуністичних попутчиків з різних ділянок інтелектуального життя.

З Сакраменто, у Каліфорнії, наспіли вісті, що комісія неамериканських діянь у стейтовім сенаті виявила лісту визначних громадян, які належали або до Комуністичної партії або творили комуністичні фронти. На лісті найшлися цілі сотні людей, звісних у цілому світі, як от письменниця Перл Бок, фільмовий актор Чарлі Чаплин, Бартлі Кром, Гелен Гаґаґан Доґлес, Ганс Айслер, Дороті Паркер, Франк Сінатра, Йоганнес Стіл, сенатор Глен Тейлор, Генрі Волес. Комісія хоче знати, що зробити з тими людьми, коли вони ведуть підривну роботу.

ЧЕМБЕРС ВИЯВЛЯЄ ДАЛЬШІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.

Ню Йорк. — Витакер Чемберс, головний свідок у процесі проти Алджера Гісса, обвинуваченого в кривоприсязі за відпекування від комунізму, сказав у суді, що він діставав інформації з пяти урядових джерел про діяльність американського уряду і ці вісті передавав совєтським шпигам. Прокуратор хоче візвати всіх названих Чемберсом урядовців як свідків у процесі. Заповідають, що самий обвинувачений Гісс хоче бути свідком у своїй справі.

ЗА СПІЛЬНЕ КАНАДСЬКО-СТЕЙТСЬКЕ МОРЕПЛАВСТВО ДО АЛАСКИ

Ванкувер, у Бритиш Колумбії. — Тутешні бизнесмени ведуть переговори з американцями в справі законопроекту для поширення мореплавства між Злученими Державами й Аляскою на канадські корабельні підприємства. На підставі угоди з Акту Джовнса тільки стейтські кораблі можуть перевозити подорожних і товари зі Злучених Держав до Аляски, а це дає монополію прибережним фірмам з виключенням канадських. Громадяни Аляски тведрять, що монополії приносять їм велику шкоду.

ДАЛЕКОСХІДНА ПОЛІТИКА УРЯДУ ПІД ОБСТРІЛОМ У КОНГРЕСІ

Вашингтон, 8 червня. — Домагання президента Трумана, щоб конгрес внасигнував $150,000,000 на підтримання демократичного ладу в Південній Кореї дало притоку до гострої критики цілої американської політики на Далекому Сході в комісії закордонних справ палати репрезентантів. Діючий секретар стейту Джеймс Е. Веб зустрінувся з закидами не тільки республиканських, але й демократичних членів конгресу. Республиканець Волтер Е. Джуд з Минесоти закинув урядові, що він закриває основну справу, тобто наміри комуністів опанувати цілу Азію, а виявляє тільки змагання уряду „заткати деякі нори щурів". Він пригадав заяву секретаря стейту Джорджа Маршала з-перед року, що Кореї не можна буде втримати, якщо б Китай упав, а тепер саме прийшов такий стан. Інші конгресмени висловлювали своє обурення на зазиви Веба, щоб рятувати Корею перед заливом комунізму серед таких відносин. Вони признавали потребу рятунку Кореї, одначе жадали вияснення, чому ряд не вийшов був давніше з програмою рятунку для цілої Азії перед заливом комунізму. Деякі члени комісії твердили, що жадана допомога для Кореї є замала і припізнена і тому вони будуть противні ухваленню допомоги для Кореї так довго, доки уряд не виявить повної програми супроти Азії.

Коли Адміністратор Економічної Кооперації Пол Гофман згадав про поділ Кореї на Північну й Південну, конгресмени почали критикувати й цей поділ, закидаючи давній адміністрації з часів Рузвелта недогляд. „Хто заснув був тоді при керівнім колесі?" кинув запит Чарлс . Ітон з Ню Джерзі. „Росіяни брали участь у війні шість днів, не віддавши ані одного вистрілу, за те забрали саму сметанку, а нам залишили тільки збиране молоко!" тведрив Ітон. Веб оправдував таку згоду потребою швидкого ділання в тому часі. Упадок Японії прийшов швидше ніж було передбачене, а російські війська були під рукою для прийняття здачі Японії — поясняв Веб.

ВАТИКАН ЗАПЕРЕЧУЄ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПЕРЕГОВОРИ З ІЗРАЇЛЕМ

Рим, 9 червня. Ватиканський державний секретаріят офіціяльно заперечив пресові повідомлення про переговори в справі визнання держави Ізраїля в заміну за відповідне забезпечення святих місць в Єрусалимі. В повідомленнях подавалося.

БРИТАНІЯ ВІДКИДАЄ ПОЛЬСЬКІ ОБВИНУВАЧЕННЯ

Лондон, 9 червня. Британський уряд в офіціяльній ноті рішучо відкинув польсько-большевицькі обвинувачення, мовляв Айслера арештовано в Лондоні на домагання Америки, заявляючи, що цей арешт був цілком згідний з міжнародним правом. Рівночасно відкинено польські домагання відшкодовання для Айслера, за те, що його силою винесли з польського корабля.

АМЕРИКАНСЬКА УЧАСТЬ У ВОЄННИХ ВПРАВАХ ЗАХІДНОЇ ЕВРОПИ

Париж, 9 червня. Не зважаючи на факт, що Сенат ще не ратифікував Атлантійського договору, вже тепер пляяується, що у великих воєнних вправах армій країн Брюсельського договору (Британії, Франції, Бельгії, Голандії і Люксембургу), які мають відбутися при кінці вересня в східній Франції, візьмуть участь з'єднання американської авіяції та відділи американських сухопутніх військ. Це будуть перші великі воєнні вправи комбінованих сил могутнього західного бльоку.

В МАДЯРЩИНІ СУДИТИМУТЬ 11 СІОНІСТІВ

Будапешт, 9 червня. Сьогодні тут повідомлено про арешт 11 членів жидівського сіоністичного руху, під закидом організації масової нелегальної еміґрації жидів з Мадярщини до Палестини. Вони відповідатимуть перед судом в дні 17-го червня.

МОЛОДЬ ПЕРЕБИРАЄ ПРОВІД В ДЖЕРЗІ СИТІ

СТВОРЕНО ОБ'ЄДНАНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ВИАСИГНОВАНО $1,000 НА ДОПОМОГОВУ АКЦІЮ.

Джерзі Сити, 9. червня. — Вчора ввечорі в місцевому Народному Домі відбулися збори представників поодиноких українських організацій, на яких вибрано постійний Об'єднаний Комітет Українських Організацій Міста Джерзі Сити та виасигновано $1,000 на допомогову акцію ЗУАДКомітету. Головою Комітету вибраний вже представник народженої в Америці молодої генерації Джордж Тизьо. Збори були скликані Тимчасовим Громадським Комітетом з Миколою Петришином на чолі, що був створений для підготовки великого музично-танцювального Фестивалю, який відбувся, як свого часу повідомлялося, з великим успіхом в репрезентативній залі Дікенсон Гайскул в дні 10-го квітня. Зі звіту з імпрези виходить, що загального приходу з неї було $1,892.80, а розходи виносили $773,22, так що чистого приходу було $1,119.58. На вчорашніх зборах ухвалено вислати $1,000 на допомогову акцію до ЗУАДКомітету, а решту залишити в касі Комітету до дальшого розпорядження. На цих же зборах, на яких було заступлених 18 на всіх 25 місцевих товариств, створено постійний Об'єднаний Комітет, що від тепер репрезентувати-ме громаду. Провід Комітету в хвилюючій церемонії передано вже в більшості в молоді та енергійні руки молодої генерації, вкладаючи на її дужі плечі й головний тягар громадської роботи. Проте, в Комітеті залишились теж загально відомі та заслужені старші подвижники громадського життя. Новий Об'єднаний Комітет вибрано в такому складі: Джордж Тизьо — голова; Микола Петришин — заст. голови; Михайло Басевич — американський секретар; Микола Починок — український секретак; Теодор Лютвіняк — рекордовий секретар; Петро Костик — касієр. До Контрольної Комісії вибрані: Іван Процик, Осип Логин та Іван Шуп'яний.

ПРОВІРЮЮТЬ МЕТОДИ СПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ІМІҐРАНТІВ

Ню Йорк Таймс у виданні з 9-го червня подає в кореспонденції з Провіденс, Р. Ай., що Комітет для Переміщених Осіб у Вашинґтоні та стейтовий Комітет почали доходження для провірки активности пароха місцевої української православної церкви. о. Йосифа Желехівського, який спровадив досі 30 нових іміґрантів та з яких тільки двох має працю. Наводить приклади, що деяким найбільшим організаціям пощастило досі спровадити лише по кілька осіб, хоча вони мають вже зареєстрованих сотні завірень, а о. Желехівський заявив, що він вкоротці очікує ще дальших 30 осіб зі скитальщини з Европи. Н. Й. Таймс довідується, що Комітет у Вашинґтоні провірює тепер методи, при допомозі яких о. Желехівський мав такий успіх в спроваджуванні нових іміґрантів. З канцелярії ЗУАДКомітету потверджують доходження в цій справі та дають окремі вияснення, про що буде мова в одній з чергових статтей про „Світла і тіні переселенчої акції".

ХОЧУТЬ ДЕПОРТУВАТИ З АМЕРИКИ ТІТОВОГО ВОРОГА

Ню Йорк. — Тома Бабін, колишній урядник в перевозовім підприємстві Югославії, попав під арешт іміґраційних властей і має бути депортований до Югославії тому, що він не представляє тепер югославського уряду. Він пірвав звязки з урядом Тіта, отже не має правної підстави залишатися в Америці. Жінка Бабіна є американською громадянкою, а самий Бабін вніс прохання за дозвіл залишитися в Америці як політичний втікач. Одначе він склав свідоцтво перед комісією неамериканськимх діянь у конгресі, що він належить до Сталінських комуністів. Інший давніший урядовець Югославії, Богдан Радіца, сказав перед сенатською слідчою комісією, що Бабін вислав багато югославських моярків додому, щоб їх там „зліквідувати". Радіца був інформаційним урядовцем в югославській амбасаді у Вашинґтоні. Бабін, за відомостями комісії неамериканських діянь, був в порозумінні з Стівом Нелсоном, комуністичним організатором на західну Пенсилвенію.

ПРИЗНАЮТЬ БЕЗУСПІШНІСТЬ КОНФЕРЕНЦІЇ В ПАРИЖІ

АЧЕСОН ДОМАГАЄТЬСЯ ТЕРМІНОВОГО ЗАКІНЧЕННЯ ПЕРЕГОВОРІВ В СПРАВІ БЕРЛІНА.

Париж, 9. червня. — В дипломатичних колах вже признається одверто, що дотеперішні наради міністрів закордонних справ чотирьох великодержав, які початково насували нові надії на можливість мирного полагодження східно-західних ,непорозумінь і суперечностей, досі були цілком безуспішні, як теж не дають більших причин сподіватися будь-якого успіху в майбутньому. Стверджується, що тоді як західні союзники пробують всіляко „модифікувати" своє становище до поодиноких справ та видвигають нові компромісові пропозиції, совєтський міністер, натомість, вперто стоїть при своїх початкових домаганнях, які в основному нічим не різняться від тих, що були причиною кризи. Американський державний секретар, Дін Ачесон, вчора видвигнув домагання назначити термін, до якого чотири окупаційні команданти Берліна мали б закінчити свої переговори щодо відновлення нормального комунікаційного руху між Берліном та західними зонами. Це виявляє, що совєтське перервання бльокади міста, що було передумовою цеї конференції в Парижі, було у великій мірі фікцією, якщо тих справ ще досі не полагоджено. Совєтський міністер Вишинський пообіцяв дати сьогодні свою відповідь на домагання Америки. Представники Америки і Британії задумують продовжувати дискусію на цю тему, хоча вона не належить до порядку нарад. З черги предметом нарад буде справа валюти в Берліні і торговельних стосунків, на які вже не покладається багато надій.

МОЖЛИВІСТЬ ВІДРОЧЕННЯ КОНФЕРЕНЦІЇ МІНІСТРІВ.

Париж, 9 червня. — З поінформованих західних джерел заявляють, що на конференції Ради міністрів закордонних справ вже робиться заходи для відрочення конференції на три місяці. При цьому були б встановлені відповідні комісії спеціялістів, що мали б за завдання приготовити подробиці щодо наладнання головно господарських і комунікаційних стосунків в Берліні та між західними і східною зонами Німеччини.

СОВЄТИ ПРО АМЕРИКАНСЬКЕ СТАНОВИЩЕ В ПАРИЖІ.

Москва, 9 червня. — Московська преса продовжує коментувати американське становище на конференції міністрів в Парижі, обвинувачуючи Америку в „доляровій політиці" щодо Німеччини та в намаганні перемінити ту країну в „резервуар реакції та в колонію американського капіталізму". Московська преса твердить, мовляв, Америці цілком не залежить на будь-якому договорі зі Совєтами в справі Німеччини і тим диктується теж американське становище на конференції в Парижі. Принагідно знову повторюється обвинувачення, що Америка хоче диктувати Совєтам, не зважаючи на досвід, що того роду політичні методи у відношенні до Совєтів „безнадійно збанкротували".

ПРОЛЕТАРІЯТ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЗМУ В КРАЇНАХ САТАЛЕТІВ.

Відень, 9 червня. — Останні повідомлення з-поза залізної завіси потверджують, що в країнах совєтських сателітів большевики мають з пролетаріятом не менше клопотів, як з „куркулями". Зі заяв комуністичних провідників в Польщі, Мадярщині, Чехословаччині та інших країнах виходить недвозначно, що робітничий пролетаріят вже на власній шкірі пізнав совєтський „соціялізм" та починає проти нього бунтуватися. В останньому комуністичний заступник премієра Мадярщини накинувся на робітників за те, що вони сміють домагатися рівної заплати, розподілу прибутків, скорочення часу праці і тим подібних „пережитків капіталізму".

ЗААРЕШТОВАНО ДВОХ ПОЛЯКІВ ЗА ПЕРЕГОВОРИ З ЕСПАНЦЯМИ.

Варшава, 9 червня. — Вчора тут повідомлено про арешт двох високих урядників польських державних підприємств, які вели переговори в справі контракту на доставу 500 німецького виробу авіяційних моторів для Еспанії, за ціну 2,000,000 долярів. Політика політикою, а „бизнес" бизнесом теж для поляків, виходило б.

БОЛЬШЕВИЦЬКО-НІМЕЦЬКА БІЙКА В БЕРЛІНІ

Страйкуючі залізничники подерли і потоптали портрети Сталіна і Леніна.

Берлін, 9 червня. — Страйкуючі урядники і робітники міської залізниці в Берліні вдерлися вчора до будинку контрольованої Совєтами дирекції залізниць в американському секторі міста, розброївши при вході комуністичну поліцію. В будинку вони почали шукати за совєтським персоналом, здираючи зі стін та кидаючи під ноги портрети Сталіна і Леніна. На той час до будинку прийшло чотирьох совєтських офіцерів та погрожуючи пістолями, почали бити страйкуючих робітників п'ястуками куди попало. На телефонічне повідомлення від совєтського команданта міста, ген. Котікова, американський комендант, ген. Френк Говлі, вислав західно-німецьку поліцію і та заставила страйкарів опустити будинок, що його вони держали приблизно одну годину.

ТУРЕЧЧИНА ОБМЕЖУЄ СВОБОДУ РУХІВ СХІДНИХ ДИПЛОМАТІВ

Анкара, 9 червня. Турецький уряд рішив обмежити свободу подорожувань для східно-европейських дипломатів, обмежуючи їх виключно до міст Анкари та Істамбулу. Причин цего не подається, але здогадуються, що за тим розпорядком криється боротьба проти шпигунства.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і Закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA." P. O. Box 346. JERSEY CITY 3. N. J.

ПОСТУПИВ РОЗУМНО Й ГІДНО

Сталася невелика але така знаменна подія, що звернула на себе загальну увагу. Не зашкодило б поцікавитись нею теж і людям поза Америкою, особливо там, де ще не звикли ставити загальне добро вище інтересів партії.

Президент Труман поручив був бувшому президентові Гербертові Гуверові провід у дуже важкій праці виготовлення пляну реорганізації урядового апарату. Вашингтонська бюрократія виявляє себе не тільки невиносимою, але й дуже коштовною. Пинявість в полагоджуванні найважніших справ стала від довгого часу вдячним предметом жартів у вашингтонських товариських колах, головно в часі війни, коли урядничий апарат зріс до небувалої висоти. Герберт Гувер взявся за цю Сизифову працю як останню, як він казав, громадську працю свого життя. Таким чином уже складено проєкт реорганізації, виготовлений очолюваною Гувером комісією, про який висказуються знавці з найвищим признанням. Запропонована реорганізація заощадить податковцям величанські суми, витрачувані досі на нездар, які тільки спинювали правильне функціонування урядового апарату. Плян цей точно розподілює функції, так, що коли він увійде в життя, то вже не треба буде — як це досі було — літати від одного урядовця до другого, щоб дізнатись, хто властиво має якесь діло полагодити. Він опростить теж і полагоду найважніших політичних і міжнародних справ, облегшуючи президента, а переносячи тягарі на департамент стейту, себто на те тіло, до якого ці справи повинні би належати.

Згадуємо про це, щоби було ясно, в чому величезна заслуга Герберта Гувера, бувшого президента з Республиканської партії, якого його наслідник, Френклин Д. Рузвелт (з Демократичної партії) прямо оминав, так, якби він взагалі не існував, хоч підносились часті домагання навіть демократів, що країна повинна користуватись у власнім інтересі світовим досвідом та знанням цього квейкра, що так добре відомий з гуманітарної акції по першій світовій війні. Ситуація змінилась щойно по смерті Рузвелта. І Гувер не відказався ні від одного важкого завдання, запропонованого йому президентом Труманом, вивязуючись з усього якнайкраще, включно з цею „останньою" працею, себто реорганізацією величезного урядового апарату в Вашингтоні.

Але Гувер — республиканець. Чому ж не використати тепер його слави для інтересів партії? Дехто в Республиканській партії думав, що буде розумно так поступити. До того Гувер переводить „чистку" в апараті, розбудованім без потреби Демократичною партією і ліквідує політичні синекури, на які був такий щедрий Рузвелт!

Приблизно в такім дусі говорено по радіо, додатково, як „коментар", доданий до виголошуваних Гувером промов у справі праці Комісії для реорганізації урядового апарату. Голова Демократичної партії зареаґував проти тих „додатків" і візвав публично Гувера, щоб він сказав свою думку в цій справі. Гувер негайно відповів, заборонив додавати того роду коментарі й радив усім не ставитись до цього діла партійно, бо воно служить загальному добру та є „обєктивним і неполітичним".

До цього додамо, що часописи дали ще одно велике признання Гуверові за це його становище, яке назвали розумним, достойним і патріотичним.

СВІТЛА І ТІНІ ПЕРЕСЕЛЕНЧОЇ АКЦІЇ

III.

Для доповнення звіту д-ра В. Ґалана про переселенчу акцію ЗУАДКомітету, хочеться ще навести багатомовне під цим оглядом урядове твердження Переселенчої Комісії стейту Меріленд. В окремо виданому урядовому т. зв. „Меріледському Пляні Переселення Переміщених Осіб" на першій сторінці в розділі про співпрацю з добровільними допомоговими агенціями там читаємо:

„Співпраця, яку одержано від Злученого Українського Американського Допомогового Комітету та дійсні результати, здобуті цею добровільною допомоговою агенцією, спонукали Стейтову Комісію використати її послуги на більшу скалю. Злучений Український Американський Допомоговий Комітет, на підставі окремого договору зі Стейтовою Комісією, взявся за полегшення іміґрації до Меріленду теж інших національностевих груп, в додатку до українців. Цей договір був поширений Стейтовою Комісією, для запевнення справедливого і не-дискрімінаційного розподілу праці в Меріленді..."

З цих та наведених попередньо інформацій і тверджень виходить цілком виразно, що ЗУАДКомітет справді зробив все можливе і, здавалося б, неможливе, щоби створити якнайширшу базу для якнайповнішого використання Акту Переміщених Осіб для переселення до цеї країни якнайбільшої кількости українських еміґрантів зі Західної Европи.

Вже з кінцем минулого і головно від початку цього року, завдяки цим стараниям, акція переселення справді „покотилася". В кожному транспорті нових іміґрантів до цеї країни відносно великий відсоток становили українці. Місія ЗУАД Комітету в Европі, згідно з твердженням її директора, адв. Романа Смука, наладнала апарат і працю, що може полагодити кожну кількість „кейсів". Тоді, як для знайомих і рідних на скитальщині в Европі американські українці почали масово користати з послуг свого Комітету, сам Комітет звернув головну увагу на придбання передбачених законом завірень для тих, що не мають в цій країні ані рідних, ні знайомих і можуть розраховувати виключно на допомогу Комітету. Як поведено цю роботу — вже відомо зі звіту д-ра Ґалана. Не занедбано нічого і нікого, не пропущено жадної можливости і нагоди, подумано про всіх і про вся. Звичайно, найбільші можливості під цим оглядом існували для фармерів та фармерських робітників, бо власне для тих професій можна було одержати анонімові завірення від американців. Проте, Комітет робив все можливе, щоби не залишити на призволяще теж інших професій, головно науковців, мистців, артистів. І під цим оглядом Комітет може виказатися поважними успіхами, доказом чого може послужити хочби приїзд до цеї країни українських бандуристів, театральної групи Блавацького та інших. Акція почала прибирати щораз ширших та надійніших розмірів, аж доки не заіснували та не виявились деякі факти, що в обставинах можуть поставити під знак запиту всю дальшу переселенчу акцію.

Наші власні та дещо ширші інформації про чималі тіні в переселенчій акції хочемо попередити багатомовними твердженнями, що появилися в балтиморському „Ди Івнінґ Сан" з 2-го червня та після одного засідання стейтової Переселенчої Комісії, з участю представника ЗУАДКомітету. В цій статті про „крізу в пляні переселення ДіПі на фарми Меріленду", дослівно пишеться:

„Хірурґи, прислані доїти корови; банкові касієри, прислані орати поле і паяльщики, прислані будувати стайні, є деякою несподіванкою, якої мерілендські фармері ніколи не сподівались, підписуючись на стейтову програму для переміщених осіб. Переміщені особи, що просто збирають свої манатки та втікають з фарм, залишаючи збіжжя незібраним а фармерів напризволяще, є дальшими доказами, що програма переселення ще не дійшла до своєї досконалости...

„Мерілендська програма переселення — пишеться дальше в газеті — оминула вчора свою крізу, як щораз більше невдоволення між фармерами заставило губернаторський Комітет для Переселення скитальників відбути своє чотиrogодинне засідання.

Десять відсотків „згіркнуло".

„Коротко кажучи, виринула проблема дальшого продовжування або залишення теперішнього пляну іміґрації українських переміщених осіб. В засіданні Комісії взяв участь д-р Володимир Ґалан, екзекутивний директор Злученого Українського Американського Допомогового Комітету у Филаделфії, добровільної аґенції, що досі доставила всіх переселених до стейту переміщених осіб. В загальному, згідно з твердженням Вилїєма Ф. Левкайтіса, предсідника губернаторського Комітету, приблизно десять відсотків на всіх понад 600 переміщених осіб, спроваджених до Меріленду, „згіркнуло". Найгірше, як твердить Мр. Левкайтіс, що тих десять відсотків, наче зіпсуті яблука в бочці, розпорошені по цілому стейті.

Невідповідний добір.

„І так у Фредерік, як запевняє місцева газета „Повст", „фармері цего багатого сільсько-господарського району не мали багато щастя з европейськими скитальниками, присланими тут, щоб допомогти їм в жнивах", додаючи, що „програма була засуджена на невдачу згори, бо добір осіб в Европі не потрапив вирізнити тих, які мають досвід у фармерській роботі".

„Подібне діється і в повіті Карролл. Ландон С. Бернс, повітовий агент, що належав до тих людей, які започаткували місцеву програму для переселення скитальців, яка опісля охопила цілий стейт, вчора заявив: „Мені дуже жаль, але наскільки я це можу бачити, справи не йдуть так, як ми сподівались". Мр. Бернс заявив, що він говорив на цю тему з агентами інших повітів і всі вони висловили таку саму думку. Відповідаючи на запити на вчорашньому засіданні д-р Ґалан заявив, що вже на початку цеї програми допускалося, що щонайменше 10 до 15 відсотків з нових іміґрантів не відповідатимуть своїм новим призначенням. Д-р Ґалан вважає, що програма здійснюється так добре, як тільки можна було сподіватися. Він додав, що в деяких випадках самі мерілендські фармері не додержують своїх зобов'язань щодо забезпечення нових іміґрантів належними мешканнями та щодо відповідної винагороди за їх працю. З другого боку, д-р Ґалан погоджується, що ніхто ніколи не дав конкретної дефініції „належних мешкань" та „відповідної платні".

Таємні наради.

„Вчорашнє засідання — стверджує в дальшому „Ди Івнінґ Сан" — було закрите для публики на домагання Луїса О'Даннела, представника губернатора Лейна в Комітеті. В пізнішому офіціяльному повідомленні стверджено, що Комітет на цьому засіданні розглянув 18 окремих зажалень, більшість з яких відносилася до нових іміґрантів, які залишили своїх спонсорів та пішли до своїх кревняків. В додатку в повідомленні подається рішення Комітету, що „з огляду на невластивий добір і клясифікацію в Европі, багато з провірених випадків переміщених осіб виявили, що їх неправильно скваліфіковано як фармерів та що вони взагалі не мають кваліфікації як такої". В повідомленні дальше говориться, що д-ра Ґалана поінформовано, аби він звернув увагу своїм представникам і агентам в Европі, щоби вони не призначували до Меріленду „жадної переміщеної особи, як довго вона не викажеться достовірними фармерськими посвідченнями з Міжнародної Організації для Збігців та американської Комісії для Переміщених Осіб..."

Можливість висилки власного представника.

„Комісія теж обговорювала можливість висилки власного представника до Европи, який на місці пильнував би добору переміщених осіб для Меріленду. Пізніше члени Комісії виявили вдовілля запевненням, що їм дав д-р Ґалан і Меріленд, як виходило б, продовжуватиме спроваджувати українських скитальників. Проте, голова Комісії, Мр. Левкайтіс, заявив, що Комісія бере під увагу інші агенції, як можливі джерела спроваджування нових іміґрантів..."

„Ди Івнінґ Сан" в дальшому розглядає загальне положення в стейті під цим оглядом та зі свого боку робить відповідні висновки.

Видвигнення цеї справи в Меріленді не є одиноким і єдиним, тінь якого починає загрозливо падати на цілу українську переселенчу акцію. Про інші випадки і справи — в дальших статтях.

АКАДЕМІЧНА СВОБОДА

Університет стейту Вашинґтон, після переведення слідства і суду належними університетськими властями, усунув з учительського збору трьох професорів під замітом, що вони належать до підривних організацій. Справа набрала великого розголосу не тільки в університетських колах, але й серед громадянства, бо тут ідеться про т. зв. „академічну свободу". Серед професорів і студентів у каледжах поширено рух за організування протестів, одначе це припинено, як виявилось, що звільнені професори внесли відклик до Американського Товариства Університетських Професорів. Відклик має бути поладнаний ще цього літа. Одначе не припинилась в університетських колах дискусія над питанням, що це є ота ославлена „академічна свобода". Речник А. Товариства Унів. Професорів зясував цю справу так:

„Цілі й засади свободи, всеодно, конституційної, чи академічної, лежать у тому, щоб підтримувати свободу, тобто свободу думки, дослідів і вислову... Хто вірить у свободу, той розуміє цей очевидний факт. Він теж розуміє, що в засадах свободи міститься право для інших висловлювати погляди, з якими хтось не погоджується, або які хтось вважає немудрими, а навіть небезпечними".

Мабуть для ствердження, наскільки в практиці університети притримуються „цілей і засад академічної свободи" помістив цікаву статтю у Ню Йорк Таймс Бенджамин Файн. Він стверджує, що з новим шкільним півріччям є замітний напрям відправляти з учительських посад у каледжах людей, які мають „ліві" переконання, під замітом, що вони належать до „підривних" груп та організацій. Особливо йде негодування проти учителів, які або самі беруть участь у „холодній війні" проти Злучених Держав, або їй пособляють. До таких осіб зараховують явних комуністів, або таких, які підтримували при виборах на президента Генрія Волеса і його „прогресивну" партію. Таким учителям закидають звичайно „нельояльність" до американського уряду. Між восьми звільненими учителями нема досі ні одного стабілізованого професора, а є тільки тимчасові учителі, які учать за контрактом. Тому, що це тільки брак відновлення контракту, а нема подання причин, чому їх не хочуть тримати, вони не можуть вносити протестів, а Товариство Університетських Професорів не може робити слідства. Одначе серед інтересованих кол проявляється побоювання, що усування „лівих" учителів може прибрати ширші розміри і нанести справжню шкоду теперішній академічній свободі.

Бенджамин Файн зібрав голоси різних визначних людей з приводу звільнення професорів університету Вашингтон, щоб так насвітлити, яка є реакція на оцей перший „замах" на академічну свободу". З наведених голосів показується, що нема одного певного мірила, для осуду цієї справи. Назагал провідні американські виховники погоджуються в одному, а це, що мусять існувати якісь границі, поза які академічна свобода не може посягати. Такою границею є між ін. поширювання підривних доктрин між студентами під заслоною академічної свободи, так напр. багато виховників прийшли до висновку, що учитель, який належить до підривної комуністичної партії, вже тимсамим робить себе неспосібним кандидатом на професора.

Речником такого протикомуністичного напрямку є д-р Едмунд Е. Дей, президент університету Корнел, у стейті Ню Йорк. Він виходить з такого становища: „...Учительський збір кожного каледжу або університету повинен складатися з вільних, чесних, компетентних, допитливих умів, які змагають до вишукання й розповсюдження правди. Ум члена комуністичної партії є поневолений партійною дисципліною. Тому він не може підносити претенсій, що він є свобідний і чесний. Ясне, що він не є кваліфікований стати членом учительського збору в установі для вищого навчання серед такого свободолюбного громадянства, яким є наше громадянство.

Посереднє становище займає д-р Клеренс Е. Декер, президент університету Канзас Сити. Він каже, що звільнення з посад учителів комуністів не буде нарушенням академічної свободи, одначе усування всяких „лівих" учителів буде становити, таке нарушення.

Протилежне становище заняв Роберт М. Гетчинс, канцлер університету Шікаго, який каже таке: „Відмовлення кваліфікації учителям за саму їх приналежність до якоїсь політичної партії, є само собою атакою на академічну свободу".

Ця дискусія на тему академічної свободи йде дальше. Важливим аргументом у цій справі буде рішення Американського Товариства Університетських Професорів. Усі погоджуються, що дотеперішня безмежна академічна свобода мусить бути точніше означена. Коли тепер обмежується навіть суверенність держав, то не диво, що піднімаються голоси певного обмеження теж і академічної свободи ради забезпеки самих ідеалів свободи.

К. ПЕТРУС

СОВЄТСЬКІ АРЕШТАНТИ

...ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОБДУРЕНИМ ЧЕРВОНОЮ ПРОПАГАНДОЮ.

47)

ГРЕКИ

Попандопуло жив і священикував на Кубані в станиці К., а його племінниця, дочка рідного брата, жила у Салоніках, куди виїхала зі своїм покійним батьком, ще десь перед першою світовою війною.

Хоч і з перервами, але вони листувалися і сердечно підтримували між собою „контакт крови". Піп Попандопуло ідейно залишався на своїх православно-церковних позиціях і до самого Сталінського голоду продовжував вести свою традиційну роботу грецького попа. Своєчасно відправляв церковні служби, хрестив, вінчав, хоронив, сповідав і навіщав хворих. Любив пограти в преферанса, частенько заглядав у баклажку з вином і хронічно курив, так курив, що від нього несло табачищем, як казали станичане, за п'ять кілометрів. Ні революцією, ні контрреволюцією він не цікавився, всякої політики боявся як вогню, і „невтралітет" свій зумів утримати на протязі всього часу, починаючи Деникинщиною й кінчаючи колективізацією.

Хоч ГПУ й мало його на увазі, як „служителя культа", себто ворога большевизму, але розцінювало Попандопуло, як „контрреволюціонера 3 категорії", якого можна було залишати на волі до того часу, коли прийдеться „хлопнути дверима". Він це добре знав через свого дяка, який під великою клятвою розповів попові, що ГПУ наказало йому стежити за попом „від вівтаря й до ліжка". Дяк був сексотом, але одночасно жалів Попандопуло і вважав за потрібне попередити свого патрона про цей наказ.

І от, коли на Кубані почалось „головокруженіе", не тільки від успіхів колективізації, але й від сталінського голоду, племінниця з Салоніки, начитавшись про нього „буржуазної" та „капіталістичної" літератури, взяла та й написала дядькові листа. В ньому вона запитувала його, чи правду пишуть тутешні газети, що на Кубані та північному Кавказі такий страшний голод, що люди людей їдять? І одночасно з цим по всій Греції по самим дешевим цінам продаються совєтські продукти: м'ясо, бита птиця, яйця, сало, риба, білий хліб, молочні вироби... Не може бути, щоб совєтська влада морила своїх людей голодом, а за кордон викидала по демпінговим цінам таку велику кількість харчових продуктів? Я вірю вам, дядя, як священикові, що ви напишете мені Божу правду про дійсний стан Кубані, закінчуючи свого листа, умоляла племінниця, щоб ми тут, у Салоніках могли спокійно спать і не турбуватися за вашу долю та долю „свободних громадян Совєтського Союзу".

Уповноважений ГПУ на К-й район т. Д. вдруге прочитав цього листа й передаючи його свойому помішникові, коротко наказав: „снять копію й подшіть к „делу" Попандопуло, а письмо передать ему через дяка. Следить за ответом попа й доложить мне".

Наступного дня піп Попандопуло читав листа від племінниці й тихесенько гомонів до матушки:

„Ну й дурна наша небога. Який же дідько напише їй Божу правду? Я їй напишу Божу „неправду" про большевицьку „правду". Хай читає й розуміє. Напишу їй, що живемо дуже добре, не знаємо ніякого голоду, після чого поставлю багато крапок. Зрозуміє — добре, не зрозуміє — нам безпечніше буде"...

І так написав.

Лист Попандопуло з пошти попав до ГПУ, де зняли з нього копію, уважно перечитали, не звернувши уваги на крапки після слова „голоду", похвалили попа за „мракобєсную хітрость" і повернули назад до пошти.

Через деякий час у Салоніках племінниця Попандопуло показувала всім цього листа й страшенно кляла „буржуазну" пресу за брехню та наклепи на совєтську владу. Кому можна більше вірити — рідному дядькові - священикові, який має під 70 років і живе в самому серці Кубані — ст. К-й, чи якимось там агенствам та кореспондентам, котрі і в сні не бачили тієї Кубані?! Та хіба ж може священик писати неправду та й ще до своєї племінниці? Ні, брешуть газети та капіталісти, обливають помиями Совєтський Союз!... І симпатії до большевиків ще більше поширилися серед міщанського та пролетарського населення Салонік. Ім'ям священика ГПУ робило своє діло, розносячи ідеї комунізму по Балканах.

А в цей час вище згаданий дяк доносив у ГПУ на свого патрона, що матушка хвалилась його дячисі, як хитро отець Василь відповів своїй небозі та й ще після слова „голоду" поставив багато крапок, що мов, догадуйся, небого, де правда знаходиться.

Через місяць із Салонік знов прийшов лист до Попандопуло, переповнений віватами Совєтському Союзові, большевизму та його вождям? І теж, після кожного славословія стояло багато знаків виґуку та крапок.

На підставі доносу дяка, ГПУ звернуло увагу на ці крапки, як на умовні знаки й цей лист підшило до „діла" Попандопуло. На цьому листування Салонік із Кубанню обірвалося. Племінниця Попандопуло сіяла в Греції зер-

(Продовження на стор. 4-тій).

Вол. Дубняк.

Театр-студія реж. Й. Гірняка

ПОЧНЕ ПРАЦЮ В НЮ ЙОРКУ.

Коли десь чуєш ім'я режисера Йосипа Гірняка, зразу перед очима повстає молодий повний ентузіязму колектив студентів артистів разом з своїми хоч сивоволосими вже, але з молодечим запалом в душі вчителями режисерами Й. Гірняком і його дружиною Олімпією Добровольською.

Багато не уявляють собі й не можуть зрозуміти наскільки дорогий для української справи цей колектив.

Для нас бувших підрадянських — антибольшевиків, такі люди як Гірняк і Добровольська, поруч інших імен як письменник Ів. Багряний, журналісти Підгайний С., Дивнич Ю., капеля бандуристів з славним її керівником композитором Китастим, і багатьма іншими, є найдорожче з того усього, що взагалі може бути дорогим в людини.

Це є ті одиниці з великих тисячних легіонів, яким вдалось вирватись із поневоленої лось вирватись із поневоленої України, щоб сказати світові про те горе, яке впало на наш український народ і інші поневолені большевизмом народи і яке може впасти на світ, якщо він буде байдужим, таким, як він є і якщо він не схаменеться.

Йосип Гірняк і Олімпія Добровольська це славні режисери незабутнього і дорогого нашого Харкова, це чудом Божим врятовані одиниці з тих українських харківських артистів, що всі безслідно загинули на Соловках. Це любимці Харкова, пізніше такі популярні в скитальських таборах Европи.

Об'єднуючи оту вчорашню „комсомольську" молодь, вони на вільній землі разом з нею ідуть тим шляхом, яким ішли автор „Малахія" драматург Куліш, режисер і основник „Березіля" Лесь Курбас, яким ішла Харківська Україна, так безжалісно зруйнована і терористично розбита сталінською зграєю політичних злочинців.

Трьохрічний шлях, повний наполегливої праці Студії, ввійшов в українську історію як одна світла сторінка.

Тепер, опинившись на вільній американській землі, режисера Й. Гірняк і О. Добровольська не забудуть своєї великої місії, а зроблять ще більше, як зробили до цього часу, використовуючи всі можливості, тимбільше, що до Америки іде, а вже багато й приїхало молоді, яка бажає працювати з театром-студією, як рівнож є чимало місцевої українсько-американської молоді, яка виявляє великий інтерес до українського театру.

Як довідуємось Театр-Студія незадово почне свою працю в Ню Йорку, де перебуває тепер Й. Гірняк і де є чимало новоприбувшої української молоді.

Серед кандидатів на майбутніх студійців бачимо молодого надзвичайно талановитого драматурга Миколу Понеділка, автора драм про совєтське життя „Лейтенант Фласс" і „Знедолені". Переклади М. Понеділка західно-европейських драматургів на українську мову в останній час заповнили репертуари театру-студії і театру-ансамблю В. Блавацького. М. Понеділок працює в Ню Йорку. З приємністю можна відзначити, що його драмою „Лейтенант Фласс" зацікавився один з нюйорських театрів і взяв її для перекладу на англійську мову.

В дорозі до Ню Йорку знаходиться молодий артист, бувший студент мюнхенської консерваторії О. Кириченко, який іде для праці в студії. Ближчими днями чекають приїзду молодої театральної зірки б. учениці Театру-Студії Тамари Возняківни та бувшого студента Р. Змія.

В Меріленді на фармі працює Йоанна Гірняк, також б. студентка, яка повернеться знову до студії.

З Клівленд, Огайо прийде до Ню Йорку відома новоприбувша молода співачка Віра Лубник. В близьких зв'язках і в допомозі студії є артист Колосів, перебуваючий в Ню Йорку вже довші місяці.

Віримо, що незадово на нюйорських сценах залунають такі відомі і дорогі нам голоси реж. Гірняка і Добровольської, а українська громадськість Ню Йорку, а згодом і цілої Америки, побачить високо-мистецьку працю цих світочів українського театру.

Про новий репертуар ще невідомо нічого, але догадуються, що поруч відомих ще з Німеччини творів студії як „Мати і я", „Гайдамаки", „Зайві люди" піде багато того, що було в пляні, але з різних причин не було поставлене раніш.

Особливо поважним, як з боку глядачів, так і самої студії, є „Поетична Соната", над якою, очевидно, почне працю Студія. Студія на перших кроках має великі трудноці в справі організації, але має ще більші перспективи, що власне й додає всім енергії до праці. До нюйорської української громади, до української громадськости Америки та до цих величезних можливостей і перспектив треба було саме Гірняка і Добровольської.

Другим величезним здобутком української громадськости в Америці є Капеля Бандуристів, але про це пізніше.

З приємністю можемо сказати, що скоро українці Америки почують гомін України, сьогоднішньої України, тої, яка бореться з большевизмом над Дніпром, в шахтах Донбасу, на колгоспних ланах і при робітничих станках.

СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ І СПІВВЛАСНИКОМ ДЕСЯТЬ МІЛЬЙОНОВОГО МАЄТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Свято Героїв.

Увесь американський нарід щорічно віддає пошану своїм поляглим за вітчину героям. По останній війні значно збільшилось число свіжих могил і коли наспів цьогорічний „Меморіял Дей", нарід Америки відчув патріотичний обовязок і у великій жалобі схилив свої голови, вшановуючи своїх героїв, що поклали життя за найвищий народній ідеал, який зветься „Свобода".

Дітройт теж велично просвяткував День Героїв. Тисячні маси народу вирушили перед Сити Гол, де відбувався церемоніял святкування, який обернувся в імпозантну патріотичну маніфестацію. Гриміли гарматні сальви в честь героїв а непроглядні військові кадри ветеранів війни машерували в найкращому порядку при звуках оркестр. Маяли сотки прапорів; з вікон високих будинків глядачі скидали звої білої ленти, а кусок вітер розвівав наче спомин, а понад морем людських голів гуділи цілі скадрони сріблистих сталевих птиць. Та враз утихло все. Це нарід Америки слухав промов, які торкали смутком серця народніх мас і тих, що канули на могили тих, що в боротьбі за людські права спочили вічним сном...

А в тихому українському кутку, день перед тим, зібралась українська патріотична громада до Українського Народного Дому на Свято Українських Героїв, яке влаштувала місцева Філія Українського Конгресового Комітету. Простора й світла авдиторія Народного Дому заповнилась „новими" обличчями, а поміж персистними [illegible] бігала неспокійна думка: „А де ж наші тубильці?" І справді, подавляюча більшість присутніх це були нові українці, з европейської скитальщини. А думка все настирливо питала, „хіба ж наші герої клали свої буйні голови тільки за цих, нових?

Та думки скоро розбіглись, коли розкрилась тяжка занавіса, а перед глядачами явився загально шанований і заслужений Український Національний Хор „Думка" під батутою свого довголітнього керівника Івана Атаманця. Хор проспівав у пошану Америки „Стар Спенглед Беннер" а по цім, короткою та патріотичною промовою відкрив свято голова Філії УКК, Микола Шустакевич. По вступному слові голови, хор „Думка" відспівав „Кантату" (Страшний Суд) Демуцького. Композиція ще доволі трудна і безперечно замітний був великий вклад праці хору і дирігента, бо Кантата вийшла маєстатично. Дальше хор співав ліричний твір Гайворонського „Шумить Гуде Дібровонька" і з відповідною бадьорістю „Ой На Горі Там Женці Жнуть" — Кошиця.

Святочний реферат виголосив проф. Іван Кузич. Це була широко й глибоко опрацьована, такби мовити, історична довідка, в якій бесідник переказав позитивні й негативні сторони визвольної боротьби українського народу за останніх триста років. Було б дуже пожаданим використати цей багатий змістом і порівнянням матеріял в українській пресі для широких кол нашого громадянства.

Перший раз громада Дітройту мала приємність вітати на цьому святі „нового" музика-композитора проф. Василя Витвицького, якого представив голова Філії УКК. Проф. Витвицький є широко знаний в европейських українських колах як знаменитий музиколог. Тим разом виступив він як акомпаніятор для нашої солістки, пані Доні Стефанії Демрей. Віримо, що солістка чулась дуже щасливою, маючи таку фортепіянову піддержку. Пані Демрей співала нові пісні, а це: „Нема Мені Порадоньки", арію з опери „Купало" Вахнянина, а другий її сольо-спів була новина, з теперішніх часів пісня „Карпатські Січовики". Це, кажуть, найбільш популярна пісня про Карпатську Україну. Слова до цієї пісні написав Я. Славутич, а музику зложив Григорій Китастий; керівник славної Капелі Бандуристів, яка осіла в нашім Дітройті. Обі пісні вийшли дуже добре і солістка збірала гучні признання від вдячної публики.

По короткій перерві, другу половину програми започаткувала, як представниця Товариства Самопоміч, вельми симпатична пані Ірина Захарків і вдячним голосом продеклямувала коротку поему з часів визвольної боротьби Січовиків „Дванадцять Борців", Б. Лепкого.

Тому, що Свято Героїв було получене з десять-річчям зриву Карпатської України, з відповідною промовою виступив п. Юліян Ревай, колишній премієр-міністр Карпатської України, якого присутні довго та оваційно вітали. Шановний промовець говорив про державні змагання тодішнього уряду Карпатської України, про трудноші, з якими довелось організувати оборону молоденької республики та про збройні напади на неї зо сторони Польщі і Мадярщини. Згадав про ентузіязм своїх спів-працівників в уряді, тотожність до чину Січових Стрільців і сердечну прихильність та щирість українського населення Закарпаття. Говорив про історичну постать Батька Волошина. Ця його незабутню память взивав українців стояти непохитно у дальшій боротьбі за незалежну Українську Державу.

На закінчення свята був ще один виступ хору „Думка", який проспівав знов три пісні а саме, „За Україну" Гайворонського, „Трембіта" Гайворонського в обрібці самого дирігента і „Там за тихим за Дунаєм" із Запорожця, з яскравим сольом панни Верони Мозоли.

В цій групі драматично визначалась Трембіта зі сольом пані Ольги Совяк, яка на тлі хорового мурмуранда передає глибоко зворушливі слова і провідну мелодію цієї пісні, а вкінці рівними тонами наслідує сумний голос трембіти і вводить цілу авдиторію у стан німої розпуки над несповненою ідеєю, за яку пролито стільки крови і за яку Галицька земля трупом вкрилась. Ця пісня, це розпучливий біль душі нашого народу за несповнені народні стремління. Здається, що Трембіта це найкращий твір в репертуарі хору „Думка". Приємно згадати факт, що тим разом між співаками „Думки" ми бачили теж дружину дирігента, паню Наталію Атаманець, яка на якийсь час була змушена відсунутись від співацької карієри через недугу. Пані Наталія це довголітня піонірка хору „Думка" й невідступна помічниця свого мужа на полі хорової праці, яка силою і красою свого голосу давала кольосальні підвалини „Думці". На пробах а часом в концертових виступах помагає в дирігентурі теж пані Олеся Рихлівська-Вайт, а фортепіяновий супровід дала „Думці" тим разом пані Віра Яр-Гарман.

Святочну програму завершив короткими словами секретар Філії УКК, Пилип Сотник, а хор „Думка" на честь України відспівав національний гимн.

...Не гриміли сальви гарматних стрілен на честь українських героїв, не гради орхестри, не машерували походом військові кадри, не сипались з вікон звої білої ленти, а тільки на спомин нашим поляглим героям стояли маєстатично два прапори, американський і український, немов на сторожі волі України. Звідсіля, з вільної і благословенної американської землі, линув тихий, тужливий голос трембіти через широке море і падав жемчугами на самітні могили тих, що там на Україні полягли в нерівній боротьбі за її волю.

Юлія М. Шустакевич.

ЕМБРИДЖ, ПА.

Дещо з праці відділу 161 УНСоюзу.

Думаємо, що зацікавить членів УНСоюзу праця і жертвенність Бр. св. Василя Великого, 161 відділу УНСоюзу.

Цей відділ є власником гарного мурованого двоповерхового будинку, що міститься в середині нашого місточка, при Гленвуд і 6-а вулиця, близько української католицької церкви.

На другім поверсі є вісім мешкальних кімнат, а на першім є саля на збори і на братські імпрези. Побіч салі є клюб, до котрого у вільних хвилях сходяться члени.

Хоч будинок недавно набуто і поправлено, то довгу ніякого вже нема й робляться приготування до сплачення моргеджу. При відділі існує спортова дружина, що складається з молодих членів нашого відділу, яка в спортових змаганнях виходить переможним.

Квоту, призначену нашому відділови, себто дістати 18 нових членів, намагаємось виповнити. Досі вписано 7 нових членів. Як говорить наш молодий, тут роджений фінансовий секретар Андрій Дзюма, квоту, призначену для нашого відділу, до кінця року не тільки виконаємо, але ще її подвоїмо. Є він секретарем вже сім років, і хоч у нашому місточку є ще два відділи УНСоюзу, як також є і відділи інших українських організацій, то вподовж того часу наш відділ збільшився на 99 нових членів. Це сталось завдяки праці нашого секретаря Андрія Дзюми. В тому часі суспендовано 6 членів, померло 9 членів, видано переступні листи 6-тьом членам, а 2 члени відійшли зі звортом в готівці.

На 212 членів, що є у відділі, 138 членів є тут роджених. Це доказ, що розбудовуємо УНСоюз і наш відділ новими і молодими членами. Між старшими і молодими членами панує повна згода і любов, нема сварок і не доходить до ніяких порозумінь. Держимось пословиці, що згода будує, незгода руйнує.

В часі війни наш відділ причинявся до знищення ворогів нашої прибраної батьківщини і демократії, купуючи воєнні бонди за 6 тисяч долярів, а молоді члени нашого відділу були в рядах американської армії, і воювали по всіх частинах світу.

Не забуває наш відділ і за українських збігців, що опинились на чужих землях. На місячних зборах 14 травня В. Ясецький, бувший учасник визвольних змагань з першої світової війни, представив положення українських скитальців, зокрема тих, що старші віком і немічні й не можуть нікуди відійти. Члени вислухали гарячого зазиву і ухвалили осигнувати з братської каси 50 долярів, на допомогу українським скитальцям.

Недавно переведено між членами збірку для української студіюючої молоді в Европі, і збірка принесла $28. В останній кампанії пресового фонду „Свободи", теж уже більше членів нашого відділу дали поміч „Свободі".

Ці факти, а особливо наше відношення до скитальців, повинні бути заохотою для новоприбулих зі скитальщини, ставати в ряди УНСоюзу і нашого відділу. Кожний бачить, що УНСоюз стоїть на сильних підвалинах і є найстаршою та солідною українською організацією, що дбає не тільки за своїх членів, але теж і за загальне добро та жертвує поважні суми на різні народні потреби. Також годі скитальцям оправдуватись тим, що в Европі настануть зміни тай буде можна скоро вертатись на рідні землі та що тому обезпечення непотрібне. Це не є розумне поступування хочби тому, що ніхто не знає, що його завтра чекає. Давно укр. іміграція до Америки прибувала тільки на короткий побут і в зарібкових цілях та була неписьменна, а навіть не знала свого національного „я", так як ми це тепер розуміємо. Проте заклала різнородні організації, будувала церкви і розбудовувала українське життя в Америці. Чи ж інакше мала б поступати теперішня іміграція? Тому всі, що прибуваєте до нас з Европи, зараз ставайте в члени нашого відділу і УНСоюзу.

Змін в Европі ми всі бажаємо і то таких, щоб вийшли на користь українському народові, але це інша справа.

Йосиф Литвин.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Завваги з приводу вистави „Домаха". в Ню Йорку.

Не належить воно до приємних речей, писати критичні завваги з приводу якоїсь української імпрези. До критики ставиться наш загал досить неприхильно, мовляв, критикувати легко, але зробити щось далеко важче. Та так воно не є. Завдання критики не в тім, щоби комусь дошкулити. Здорова критика виказує недомагання в даному чині на те, щоби їх усунути, на те, щоби цей чин був виконаний наступним разом краще, ліпше. І тільки так можливий є всякий поступ, та всяке прямування до кращого, до досконального.

Тією засадою керуюся і я, коли пишу декілька заввав про театральну виставу драми Л. Коваленка п. н. „Домаха", в Ню Йорку, в дні 21 травня ц. р. Драматичним Гуртком товариства нових імігрантів „Самопоміч", відділ у Філадельфії.

Декілька заввав про побудову драми. Коротке окреслення ідеї драми на афішах говорить, що це малюнок трагічної долі українського селянства при совєтах. І так воно й є. Зміст трьох перших дій це є отта трагедія, яку принесла совєтська влада для українського селянства. Напад узброєних чекістів нічною порою на його хату, та схоплення сина, що гине десь у смертоносних льохах чрезвичайки. Арештування і вивіз господаря на примусові роботи, на Сибір. І врешті вершок трагедії,

(Докінчення на стор. 4-тій)

ЩО ЦЕ? БОГАРТ? НІКОЛИ!—Ні, це таки Гомфрей Богарт, той самий, що почуває себе між ґенґстерами як в себе в дома і має завжди око на свою пістолю. Та це так тільки на сцені, але в хаті — міняє пелюшки своєму малому синові! От тобі „тоф ґай"!

О. ГЕЦ.

ШКІЦИ З БРАЗИЛІЇ

(ILHA DAS FLORES — ОСТРІВ КВІТІВ)

12)

Є також особливе племя мурахів, так званих „санітетів", котрі приносять дуже велику користь. Обравши на стало собі якусь місцевість, ці мурашки переходять з дому до дому, з оселі до оселі, нищачи блощиць, прусаків, міль та всяку іншу нечисть. Вони йдуть мільйоновими лавами, проникаючи не тільки в смітники, але також і в будинки, вкриваючи суцільними лавами всі предмети, а, знищивши все в одній оселі, переходять до іншої. Скінчивши „чистку" цілої околиці, вони починають повторний обхід. Ці мурахи роблять величезну прислугу людям, бо за кілька годин перебування в мешканні вони проводять таку радікальну дезінфекцію, яка є неможливою навіть при найбільшому прикладенню людських зусиль.

Помимо цих дивних видів бішів, існує в Бразилії також багато представників різної цікавої фльори.

В тепліших околицях на кавових плянтаціях росте звичайна ніби на вигляд трава, насіння котрої, зване „карапіші", має при собі колючки такої мудрої будови, що, попавши в тіло, самособою рухається в глибину. Витягнути такий остюок є дуже тяжко, а тому найчастіше буває так, що він заглиблюється аж до кости і викликає дуже прикрий боляк, котрий рідко обходиться без операційного втручання. Поростаючи густо поміж корчами кави, ця трава дуже утруднює працю робітників і приносить численні випадки згаданих довших чи коротших каліцтв.

Але ще цікавіше є отрутне дерево, зване „пау де буґре" (патик буґрів). Де-які люди не реагують на нього зовсім, де-які реаґують тільки від безпосереднього дотику, але на інших воно впливає навіть з близької віддалі. Очевидно, „пау де буґре" виділює з себе якийсь порох, котрий, впавши на шкіру людини, викликає страшний вид шкірної недуги, подібний до лишая, тільки з великим опухом. Така хвороба може тривати часом навіть роками, бо медицина не має ще певного ліку проти „пау де буґре". Місцеві знахорі впевняють, що цю хворобу треба лікувати так: насамперед піти до „пау де буґре", вклонитися йому до землі і виректи певну перепрошаючу формулу, потім зірвати три листочки, зварити їх і пити по три рази на день. Беручи під сумнів поклони і заклинання, можна одначе повірити, що пиття настою листя дійсною може мати певне лікувальне значення, але чи насправді воно так є — також невідомо.

Клімат.

Назагал европейці уявляють собі Бразилію, як країну неймовірної спеки та тропічних злив. Насправді ж це не відповідає дійсности, у всякому разі є хибним поняттям у пристосованні до південної частини Бразилії. Якщо схарактеризувати клімат цих околиць загально, то його можна назвати дуже химерним і дуже нерівномірним. Зими тут вправді нема, є також і великі спеки, але всеж таки це не є клімат тропічний. Ночі зимові тут досить холодні, навіть з приморозками, але безхмарні зимові дні бувають не тільки теплими, а навіть горячими. Зновуж в літі задушлива спека може за півгодини змінитися в пронизуючий холод. Околиці положені від себе на кілька десятків кільометрів можуть мати цілком інакше підсоння, в залежности від того, на якій височині вони лежать. Наприклад у високо положених околицях штату Мінас Жераїс, що знаходиться далеко на північ від Ріо де Жанейро нема таких спек, як є в деяких місцевостях Парани чи Санта Катаріни. І в той час, коли в столиці Парани — Куритибі стоять хмарні холодні дні з температурою 3-4 степені тепла, в портових містах на віддалі пари сотень кільометрів стоїть тепла погода, і люди купаються в морі.

(Закінчення буде.)

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

(Докінчення зі стор. 3-тої).

основне „розкуркулення" усього господарського дорібку владою та „добрими" сусідами. До того всего доливає гірку кроплину ще й рідна дочка, що в цей трагічний момент покидає маму та виходить замуж за ледащицю наймита, тепер советського донощика та кандидата в члени партії.

Трагедію закінчує глибоко зворушлива картина пращання Домахи з рідною хатою. На нашу скромну думку тут можна було дати точку. Глядачі були би вийшли з глибоким і незамазаним почуттям. Та авторці присвічувала ще друга ідея, незнищеної, невмирущої життєвої сили українського народу, що навіть у найгірших злиднях не ламається, а відроджується до нового життя. Ту ідею вбрала авторка в слова пісоньки: „А нашому роду нема переводу", та намагається змалювати її в четвертій, останній дії драми.

На жаль побудова тієї дії така, що замазує враження, винесені з трьох перших дій. От сценка з дівчатком коло землянки. Розмова Домахи з дівчинкою крутиться коло того, що Максим десь на засланні, на Сибірі, та що треба йому післати дещо харчів. Ціла та сценка, дуже слабо повязана з акцією, не вносить у неї нічого нового. Вона зовсім зайва і мається враження, що авторка ввела її тому, щоби якось продовжити дію. Так само немає жадного впливу на акцію поява міліціонера Свирида, ні Потапа, та їх бійка. Одинока сцена, повязана логічно з цілістю драми, то поява доньки Ольги з дитиною, та слова Домахи: „Я його (дитину) виховаю. Він уже буде знати, що то советська власть, а що Україна". Це що до самої побудови дії. Поза тим оті білі бублички і сухарики і самогонка на тлі нужденної землянки, та ще й пісонька Домахи на підпитку якось несмачно вражають глядача.

І про гру виконавців треба також дещо сказати. В трьох перших діях ішла вона досить жваво. Видно було, що виконавці здебільша опанували свої ролі. Натомість четверта дія і під зглядом виконання відставала від попередніх. Виконавці не знали роль, так, що й суфлер не міг тому зарадити. Мляві діялоги з довгими перервами розтягали дію в безконечність і навівали нудьгу. Це в загальному. В подрібному гра виконавців назагал якась млява, без життєвої верви, виведені типи досить невиразні. Залицяння Потапа і Ольги якась неясна біганина поза куліси. Большевицькі міліціонери надто пансковаті, надто делікатні в рухах. Максим щось дуже затурканий, як на газду. Додатне враження зробив енергічний Микола, та Потап, коли вже вліз у шкіру партійця, і мала Христинка. Поза тим ціла гра спочивала на голові п. С. Гарасимович, що направду жила життям Домахи і в пращальній сцені зуміла витиснути сльози з очей глядачів.

До режісера маємо претенсії ще що до вимови слів. Не вільно на сцені уживати неправильних наголосів, як напр. „хазяїн". І ще претенсії що до одягів. Хоч то і був час непу, то все таки в таких одягах селяни в полі не працювали: в глянсованих чоботях, в новісіньких, свіжо прасованих штанах - галіфе, в новісіньких спідницях, корсетах, хустках та сорочках. Такий одяг добрий на вечерницях, а не в робочий день, коли люди вертаються з поля, з тяжкої роботи. До інспіцієнта маємо рівнож претенсії. Нутро української, селянської хати з американськими табуретами. Ікона не на свойому місці. Цебричок, в якому Ольга пере якесь плаття, а відтак помиває лижки в тій самій воді. Американський цукор в орігінальнім опакованні „Доміно Сюгар". Це все не робить доброго враження.

Може хтось сказати, що виставу давали аматори і тому не можна ставити до них таких вимог, як до професійного театру Так воно не є. Навіть як виставу дає аматорський гурток у сільській читальні, то й вона мусить бути на певному рівні. Тимбільші вимоги мусимо ставити до аматорського гуртка інтелігентів, що дає виставу для широкої публики. Того роду виставу дається з мотивів ідеологічних. Маючи на увазі великий виховний вплив сцени на глядача, мусимо доложити всіх з'усиль, мусимо викресати зі себе всю енергію, щоби нашим чином глядача виховувати і піднімати в гору.

Микола Кокольський.

СОВЄТСЬКІ АРЕШТАНТИ

(Продовження зі стор. 2-гої).

на большевизму, а її дядько в станиці К-й дожидав свої останні місяці на волі. Через півроку його „діло" було переведене до 2 категорії, опрацьовано і „пущено в ход".

Попандопуло був заарештований і з 5 роками направлений в Сіблаг на „перевиховання" по 58 ст.

Попадя з горя захворіла й через три місяці після цього померла.

Дяк-сексот через місцеву газету одрікся від Бога й був переведений на роботу в „Заготзерно" рахівником.

Осиротілий храм закрили, а через пару місяців перетворили його на якесь комсомольське збіговище.

Салоніки прислали ще одного листа на ім'я попа Попандопуло, але читали його вже лише уповноважений на К-й район товариш Д. та його помічник.

(Дальше буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Збори Тов. Мир, від. 324, відбудуться в суботу, 11. червня, в год. 8. ввечір. Просимо всіх членів прийти на означений час. — Г. Вучко, секр.

ПОДЯКА.

Вельмишановним панству: Теклі й Данкові Горбач із Irvington, N. J., за вможливлення мені виїзду за океан та гостинне прийняття після мого прибуття, складаю оцим щиру подяку.

Роман Набережний.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 28. травня 1949 р. померла в 57. році життя

МАРІЯ ТКАЧ,

членкиня Бр. св. Арх. Михаїла, від. 476 У. Н. Союзу в Гудсон, Н. Й.

Покійна роджена в селі Терпилівка, пов. Збараж, Зах. Україна. Була тихої вдачі. Полишила в смутку мужа Славка, 4 сини і дочку та 11 внуків. У минулій війні стратила сина Филипа.

Похорон відбувся з похоронного заведення до укр. правосл. церкви св. Арх. Михаїла при здвизі народу і членів на цвинтар Гудсон Сити Семетари Парк. — В. їй П.!

П. Маряк, секр.

Дня 26. травня 1949 р. померла

ТЕРЕСА БІСЮК,

членкиня Сестр. Любов, від. 177 У. Н. Союзу в Провіденс, Р. Ай.

Покійна родилася в Гусятині, Галичина. Полишила в смутку 2 подружені дочки.

Похорон відбувся 28. травня при участи родини і членів відділу. — В. їй П.!

І. Лаба, секр.

Дня 2. квітня 1949 р. помер у 65 році життя

ОНУФРІЙ СВИТАК,

член відділу 42 У. Н. Союзу в Пасейк, Н. Дж.

Покійний походив з села Плотича велика, пов. Бережани, Західна Україна. До У. Н. Союзу і до Т-ва вступив 1916 року. Полишив у смутку дочку Марію зам. Гоерман і 2 внуки.

Похорон відбувся 4 квітня з погребового заведення на місцевий цвинтар. — В. Н. П.!

Ф. Гулька, предс.

ПОШУКУВАННЯ

МИХАЇЛ ПІНЧАК, новоприбувший скиталець, пошукую свого стрия НИКОЛАЯ ПІНЧАКА в Америці, зі села Чистогореба, пов. Сянік. Писати на адресу:

MICHAEL PINCHAK
119 Perrine St., Auburn, N. Y.

Скиталець у Німеччині ВОЛОДИМИР МАЛАНЧУК з Полісся, Вяла-Подляска, пошукує свого стрийка АЛЕКСАНДРА МАЛАНЧУК. Перед війною працював у Ню Йорку, а має дочку тут Наталію. Хто знає про него, або він сам, хай подасть свою адресу до:

WASYL SAYUK,
159 W. 16 St., Northampton, Pa.

ПРАЦЯ

ФАРМЕР ПОТРІБНИЙ.

Чоловік середніх літ з жінкою і дітьми — передовсім "DP", що вже мешкає в Злучених Державах і хотів би ціле своє життя працювати на фармі — може зголоситись на пониżчу адресу:

SVOBODA
83 Grand St., Jersey City 3, N. J.

ЛІТНИСЬКА—ВАКАЦІЇ.

ХТО ХОЧЕ ПРОВЕСТИ ЛІТНІ ВАКАЦІЇ коло Саратоґа, на здоровім повітрю, то прошу приїхати до нас на фарму. Адрес:

PAULINE THATCHER,
R. F. D. 1, Stillwater, N. Y.
Tel.: Saratoga 481.m.3.

БИЗНЕСОВІ НАГОДИ

SHOEREPAIRING BUSINESS FOR SALE

Complete equipment and stock at a very low price, Centrally located in business district. Owner retiring. Apply:

222 DELAWARE AVENUE,
PALMERTON, PA.

ТАРЗАН, ч. 2110. Тарзан сприймає бій.

Коли Тарзан завважав, що пантера хоче зловити свою добичу, заки ще можна буде її перегнати, він витягнув свій ніж...

...і кинув в тіло пантери.

Великий кіт був зранений, одначе не смертельно. Він заатакував малпочоловіка.

Саме тоді простодушна мати підняла свою дитину і утікла з нею з місця небезпеки.